

SAVJET EVROPE KOMITET MINISTARA

Preporuka br. R (99) 19 Komiteta ministara zemljama članicama o medijaciji u krivičnim stvarima

*(Usvojena od strane Komiteta ministara 15. septembra 1999.
na 679. sastanku zamjenika ministara)*

Komitet ministara na osnovu člana 15b Statuta Savjeta Evrope,

Imajući u vidu razvoj korištenja medijacije u krivičnim stvarima u zemljama članicama kao fleksibilnu, sveobuhvatnu, usmjerenu ka rješavanju problema, participativnu opciju komplementarnu ili alternativnu tradicionalnom krivičnom postupku,

Imajući u vidu potrebu da se poveća nivo ličnog učešća žrtve i počinioca, kao i drugih potencijalno oštećenih strana, kao stranaka u krivičnom postupku, te nivo uključenosti zajednice;

Prepoznajući legitiman interes žrtava da njihov glas bude jači u rješavanju posljedica viktimizacije, da komunicira sa počiniocem i da dobije izvinjenje i reparaciju;

Imajući u vidu važnost podsticanja osjećaja odgovornosti počinioca i pružanja praktične prilike za odštetu, što može pomoći njihovu reintegraciju i rehabilitaciju;

Priznajući da medijacija može povećati svijest o važnoj ulozi pojedinca i zajednice u prevenciji i nošenju sa krivičnim djelom i rješavanju konflikata u vezi s njim, te tako ohrabriti konstruktivnije i manje represivne ishode krivičnog postupka;

Priznajući da medijacija zahtijeva specifične vještine, profesionalne kodekse i akreditovanu obuku;

Imajući u vidu potencijalno značajan doprinos koji bi na polju medijacije u krivičnim stvarima dale nevladine organizacije i lokalne zajednice na terenu i potrebu da se kombinuju i koordiniraju javne i privatne inicijative;

Imajući u vidu zahtjeve Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda;

Imajući u vidu Evropsku konvenciju o pravima djeteta, kao i Preporuku br. R (85) 11 o položaju žrtve u okviru krivičnog prava i postupka, Preporuku br. R (87) 18 o pojednostavljenju sistema krivične pravde, Preporuku br. R (87) 21 o pomoći žrtvama i prevenciji viktimizacije, Preporuku br. R (87) 20 o društvenim reakcijama na maloljetničku delinkvenciju, Preporuku br. R (88) 6 o društvenim reakcijama na maloljetničku delinkvenciju među mladima iz migrantskih porodica, Preporuku br. R (92) 16 o evropskim pravilima o sankcijama i mjerama u zajednici, Preporuku br. R (95) 12 o upravljanju sistemom krivičnog prava i Preporuku br. R (98) 1 o porodičnoj medijaciji;

Preporučuje vladama država članica da razmotre principe navedene u Appendixu ove Preporuke, kada budu razvijali medijaciju u krivičnim stvarima, i omoguće što širu dostupnost ovog teksta.

Appendix Preporuke br. R (99) 19

I. Definicija

Ove smjernice se odnose na bilo koji proces u kojem se žrtvi i počiniocu omogućava da, ako su saglasni, aktivno učestvuju u rješavanju pitanja nastalih iz krivičnog djela uz pomoć treće neutralne strane (medijatora).

II. Opšti principi

1. Medijacija u krivičnim stvarima treba da se održi samo ako stranke dobrovoljno na to pristaju. Strankama treba omogućiti da povuku saglasnost u svakom trenutku tokom medijacije.
2. Razgovori u medijaciji su povjerljivi i ne mogu se naknadno koristiti, osim uz saglasnost stranaka.
3. Medijacija u krivičnim predmetima treba da bude široko dostupna usluga.
4. Medijacija u krivičnim predmetima treba da bude dostupna u svim fazama krivičnog postupka.
5. Uslugama medijacije treba dati dovoljnu autonomiju u okviru sistema krivične pravde.

III. Pravna osnova

6. Medijaciju u krivičnim stvarima treba regulisati zakonom.
7. Potrebno je donijeti smjernice koje definišu korištenje medijacije u krivičnim stvarima. Takve smjernice treba posebno da regulišu uslove pod kojim se predmeti upućuju na medijaciju i vođenje predmeta nakon medijacije.
8. Potrebno je primijeniti osnovne proceduralne mjere zaštite u medijaciji; posebno – stranke treba da imaju pravo na pravnu pomoć i, kada je neophodno, na prevod. Maloljetnici, uz to, treba da imaju pravo na pomoć roditelja.

IV. Funkcionisanje krivične pravde u vezi sa medijacijom

9. Odluka o upućivanju krivičnog predmeta u postupak medijacije, kao i procjenu ishoda postupka medijacije, treba biti isključivo u nadležnosti institucija krivične pravde.
10. Prije saglasnosti za postupak medijacije, stranke treba da budu potpuno informisane o njihovim pravima, prirodni postupak medijacije i mogućim posljedicama njihove odluke.
11. Ni žrtva, ni počinitelj se ne smiju prisiljavati nepoštenim sredstvima da prihvate medijaciju.
12. Posebna pravila i mjere zaštite za maloljetnike u sudskim postupcima, treba primijeniti i na njihovo učešće u medijaciji u krivičnim stvarima.
13. Medijaciju ne treba nastavljati ako bilo koja od glavnih strana uključenih u postupak nije u stanju da razumije značenje ovog procesa.
14. Objе strane u postupku bi trebalo da priznaju osnovne činjenice u vezi sa predmetom kao osnovu za postupak medijacije. Učešće u medijaciji ne bi trebalo koristiti kao dokaz priznanja krivice u pravnim postupcima koji slijede nakon toga.

15. Prije upućivanja predmeta na medijaciju treba uzeti u obzir očigledne različitosti u vezi sa godinama, zrelošću, intelektualnim sposobnostima stranaka the parties' age, maturity or intellectual capacity.
16. Odluku o upućivanju predmeta na medijaciju treba da prati razuman vremenski rok u kojem nadležne institucije krivične pravde treba obavijestiti o statusu postupka medijacije.
17. Oslobođanja zasnovana na sporazumima iz postupka medijacije treba da imaju isti status kao sudske odluke ili presude i treba da onemogućavaju vođenje postupka na osnovu istih činjenica (*ne bis in idem*).
18. Kada se predmet vrati institucijama krivične pravde bez postignutog sporazuma stranaka ili nakon što stranke nisu uspjele provesti takav sporazum, odluku o tome kako nastaviti proces treba donijeti bez odlaganja.

V. Funkcionisanje usluga medijacije

V.1. Standardi

19. Usluge medijacije treba da budu rukovođene priznatim standardima.
20. Usluge medijacije treba da imaju dovoljnu autonomiju. Potrebno je razviti standarde nadležnosti i etička pravila, kao i procedure izbora, obuke i ocjene medijatora.
21. Usluge medijacije treba da nadzire kompetentno tijelo.

V.2. Kvalifikacije i trening medijatora

22. Medijatori treba da dolaze iz svih segmenata društva i treba da dobro poznaju lokalne kulture i zajednice.
23. Medijatori treba da budu u stanju da demonstriraju ispravno prosuđivanje i interpersonalne vještine neophodne za medijaciju.
24. Medijatori treba da prođu inicijalni trening prije preuzimanja dužnosti, kao i da prolaze trening kroz praksu. Trening treba da bude usmjeren na osiguranje visokog nivoa stručnosti, uzimajući u obzir vještine rješavanja konflikata, specifične zahtjeve rada sa žrtvama i počiniocima i osnovna znanja o sistemu krivične pravde.

V.3. Vodenje pojedinačnih slučajeva

25. Prije nego što medijacija počne, medijator treba da bude informisan o svim činjenicama relevantnim za slučaj i odgovorne institucije sistema krivične pravde treba da mu omoguće sve neophodne dokumente.
26. Medijacija treba da bude provedena na nepristrasan način, zasnovana na činjenicama predmeta i na potrebama i željama stranaka. Medijator treba uvijek da poštuje dostojanstvo stranaka i osigura da se stranke međusobno poštuju.
27. Medijator treba da bude odgovoran za omogućavanje sigurnog i ugodnog okruženja za medijaciju. Medijator treba da bude osjetljiv na ranjivost stranaka.
28. Medijaciju treba provesti efikasno, ali onom brzinom koju stranke mogu pratiti.

29. Medijacija treba da se održava *in camera*.
30. Uprkos principu povjerljivosti, medijator treba nadležnim vlastima ili osobama kojih se to tiče, prenijeti svaku informaciju o mogućim ozbiljnim krivičnim djelima, koja se mogu izaći na vidjelo u toku medijacije.

V.4. Ishod medijacije

31. Sporazum stranke treba da postignu dobrovoljno. On treba da sadrži samo razumne i proporcionalne obaveze.
32. Medijator treba da izvještava institucije krivične pravde o preduzetim koracima i ishodu medijacije. Izvještaj medijatora ne treba da otkrije sadržaj sastanka medijacije, niti da iznosi njihove stavove i ponašanja tokom medijacije.

VI. Nastavak razvoja medijacije

33. Potrebne su stalne konsultacije institucija krivične pravde i pružalaca usluga medijacije kako bi se razvilo zajedničko razumijevanje ovog pitanja.
34. Države članice treba da promovišu istraživanja i provode evaluaciju medijacije u krivičnim stvarima.